

UNDERVISNINGSMATERIELL TIL

SAMENES DAG

For deg som underviser i
norsk som andrespråk

FAGBOKFORLAGET

Daniela forteller

I sommer var jeg i Tromsø og besøkte niesa mi. Jeg reiste sammen med mannen min og barna mine. Tromsø var fantastisk! Været var flott, og Silje viste oss mange fine steder. Nelson var ikke hjemme. Han var på Svalbard og arbeidet.

Det var en lang reise. Hurtigruten var seks timer forsinket. Da vi kom til Tromsø, var klokka nesten ni om kvelden. Likevel var det ikke mørkt! Vi satt oppe til klokka ett om natta, og jeg fikk se midnattssola for første gang. Det var utrolig!

Vi så Ishavskatedralen. Vi tok fjellheisen opp til Storsteinen. Vi var på en fin fjelltur i Lyngsalpene og så den høyeste fjelltoppen i Troms, Jiehkkevárri, 1 834 meter over havet. Vi besøkte Universitetet i Tromsø. Det ligger på 69 grader nord og er verdens nordligste universitet.

Tromsø ligger i Troms fylke, som heter Romsa på samisk. Samene er et folk med egen kultur og eget språk. Det bor mange samer i Nord-Norge, Sverige, Finland og Russland, og vi kaller området for Sameland, eller Sápmi. Jeg har lyst til å reise tilbake til Nord-Norge, men da vil jeg ta Hurtigruten fra Bergen helt til Kirkenes. Da får jeg se enda mer av Norge.

Landsdelen min

Arne forteller:

Jeg vokste opp i Hammerfest. Det ligger i Nord-Norge. Om vinteren kan det være veldig kaldt der, og noen år kommer det mye snø. Jeg liker snøen. Det er mørketid i Hammerfest om vinteren, og med snøen blir det ikke så mørkt i gatene. Snøen lyser opp. Om sommeren kan det være fantastisk vær. Hvis sola skinner, er den oppe både dag og natt. Da er det midnattssol.

Faren min var fisker. Da jeg var liten, pleide jeg å være med ham i sjarken han som sommeren. Det var fantastiske turer! Nå borer oljeselskapene etter olje i havet utenfor Nord-Norge. Mange i Nord-Norge mener at det er bra for landsdelen fordi det blir mange arbeidsplasser i tilknytning til oljeindustrien. Andre liker det dårlig. De mener at det er farlig å bore etter olje midt i «det norske matfatet». Veldig mye av den norske fiskeindustrien henter nemlig råvarene sine fra havet utenfor Nord-Norge, så denne industrien kan bli hardt rammet hvis noe går galt.

Det er tre fylker i Nord-Norge. Det er Nordland, Troms og Finnmark. Hammerfest ligger i Finnmark fylke. Både i Finnmark og Troms bor det mange samer. Samene er Norges urbefolkning. De har eget språk, eget flagg og eget parlament. Det heter Sametinget.

Den samiske drakten består av kofte, belte, sjal eller barmklede, søljer, lue, sko og bukse. I tillegg betraktes også yttertøy som pesk, uværskappe, ullsjal og skinnvotter som en del av drakten.

Landsdelen min

Vi har ikke togforbindelser mellom Sør-Norge og Nord-Norge. Jernbanelinja slutter i Bodø. Men vi har Hurtigruten! Hurtigruten er mange skip som går i rute langs kysten fra Bergen i sør til Kirkenes i nord. Hurtigruten frakter både personer og varer. Om sommeren reiser mange turister med Hurtigruten. Man kan for eksempel ta med seg bilen på Hurtigruten, og kjøre sørover igjen. Det har jeg lyst til å gjøre om noen år sammen med Urai. Jeg vil gjerne vise henne mer av Norge.

Nord for det norske fastlandet ligger Svalbard. Øygruppa tilhører Norge, men en del andre land har rett til å drive nærings-virksomhet der. Det var mange gruver på Svalbard tidligere, både norske og russiske. Det finnes ikke isbjørn i Fastlands-Norge, men på Svalbard finnes det isbjørn. Hvis man skal bevege seg utenfor tettbygde strøk på Svalbard, kan det være nødvendig å bære våpen.

Ja, det er en fantastisk landsdel jeg kommer fra. Jeg anbefaler alle å reise dit for å oppleve naturen, lufta, fisket – og ikke minst menneskene. Jeg synes at folk er mye hyggeligere, åpnere og mer inkluderende i Nord-Norge enn i Sør-Norge. Helt objektivt, selvfølgelig!

Samene

Vi er i Finnmark. Der treffer vi Mattis. Han er same.

Mattis

Reinsdyr

Sametinget

Fortell litt om samene.

– Samene var de første som bodde i Norge. De jobbet med jorda, fisket og hadde reinsdyr. Vi har et eget språk, samisk. Nå lærer barna samisk på skolen. Vi lærer norsk også. Samisk og norsk hører ikke til samme språkgruppe.

Du har så fin drakt, Mattis. Kan du fortelle oss om den?

– Dette er den drakten samene fra Kautokeino bruker. Hvert område har sin drakt. Vi vil ta vare på tradisjonene våre.

Du har det travelt. Hvor skal du nå?

– Nå skal jeg dra til Karasjok. Det er møte i Sametinget. Der bestemmer vi saker for samene.

Spørsmål

1 Hvor bor Mattis?

.....

2 Hva heter språket til samene?

.....

3 Hva jobbet de første samene med?

.....

4 Hvordan ser drakten til Mattis ut?

.....

5 Hvor skal Mattis dra?

.....

6 Hva gjør Sametinget?

.....

Samene

Reinkappløp

Samene er en urbefolkning som lever i Norge, Sverige, Finland og Russland. Samene har en egen kultur. Flere steder, spesielt i Finnmark, er det denne kulturen som er rådende.

- Hvert distrikt har sin spesielle drakt.
- Alt kunsthåndverk har mønster og motiv fra den gamle samiske kulturen.
- Materialene i samisk kunsthåndverk består blant annet av bein, tre, skinn, lær og sølv.
- Samene har egne kulturarrangement, blant annet reinkappløp.
- På skoler i samiske områder lærer barna om den samiske kulturen.
- I dag bor det ca. 40 000 samer i Norge.
- I Karasjok i Finnmark har samene eget Sameting. Der behandler de saker som har betydning for den samiske befolkningen.

Sametinget

Visste du at Sametinget har en egen app med lyd-omvisning? Appen heter *Voice of Norway* og er gratis å laste ned.

Se også digital omvisning av Sametinget [her](#):

Spørsmål

1 Hvem er samene?

---

2 Hvor bor det samer i dag?

---

3 Hvor er den samiske kulturen rådende?

---

4 Hva er spesielt med hvert distrikt?

---

5 Hva er mange samiske kunstverk laget av?

---

6 Hvor mange samer bor det i Norge i dag?

---

7 Hvor ligger Sametinget?

---

8 Hva skjer på Sametinget?

Samenes kultur

Samene er en urbefolkning som lever i Norge, Sverige, Finland og Russland. De har sitt eget språk og sin egen kultur. Samene har et flagg, en nasjonaldag og en nasjonalsang som er felles for samene i Norge, Sverige, Finland og Russland. Det bor ca. 40 000 samer i Norge, og det er spesielt i Finnmark at den samiske kulturen er rådende.

Det samiske språket hører til en språkgruppe som er svært forskjellig fra norsk, og det har mange dialekter. I de samiske områdene i Norge foregår opplæringen på samisk, men elevene må også lære norsk. Før lærte de samiske elevene bare norsk på skolen.

På skolen lærer barna også om den samiske kulturen, og de får opplæring i samisk kunsthåndverk. Materialene i samisk kunsthåndverk består av blant annet bein, tre, skinn, lær og sølv. Alt kunsthåndverk har mønster og motiv fra den gamle samiske kulturen. Festdraktene er fargerike, og hvert distrikt har sin spesielle drakt. Samene synger på en spesiell måte, og det kalles å joike. Sangen kalles joik og skiller seg helt ut fra annen sang. Flere kjente musikere har laget musikk basert på joik.

Samene har sine egne kulturarrangementer, blant annet reinkapløp og musikkfestivaler.

Hvert fjerde år velger samene representanter til Sametinget, som holder til i Karasjok. Representantene diskuterer og bestemmer saker som er viktige for den samiske befolkningen. NRK (Norsk rikskringkasting) er forpliktet til å ha daglige sendinger for den samiske befolkningen. De må sende jevnlig programmer for barn og unge på de samiske språkene.

Spørsmål

1 Hvor lever samene?

---

2 Hvor i Norge er den samiske kulturen den dominerende?

---

3 Hva lager samene kunsthåndverk av?

---

4 Hvilket språk foregår undervisningen på i de samiske områdene?

---

5 Hva betyr å *joike*?

---

6 Hvem velger representantene til Sametinget?

---

7 Når feirer samene nasjonaldag?

---

8 Hvilket ord i tredje setning i teksten "Samenes kultur" betyr omtrent det samme som dominerende?

Snakk om bildene

Kilder

Innholdet er hentet fra følgende læreverker:

- Veien inn A1
- Veien inn A2
- Veien inn B1
- Ny i Norge
- Norsk nå

Bildekreditering

- ©QRoy – *Norsk nå* side 261
- ©Min Sapir – *Ny i Norge* side 230
- ©leaf 109 – *Ny i Norge* side 231
- ©V. Belov – *Veien inn A2* side 146
- ©Kartouchken, ©Bente Aabrek, ©Dmitry Chulov – *Veien inn A1* side 108
- ©Kartouchken, ©Ian Keirle, ©V.Belov – *Veien inn A2* side 108
- ©unsplash.com/Nikola Johnny Mircovic
- ©unsplash.com/Thom Reijnders

Nettsider

- sametinget.no
- snl.no

Slik sier du
"gratulerer med samenes nasjonaldag"
på samisk:

Sørsamisk: Læhkoē saemiej åålmegebiejjine!

Lulesamisk: Vuorbbe sámij álmukbejvijn!

Nordsamisk: Lihkku sámī álbmotbeivviin!

Pitesamisk: Vuärrbe sáme älbmukbejvijn

Skoltesamisk: Šiõgg saa'mi meersažpeeí'v

Umesamisk: Lihkuos sámij älmagenbiejvieb